

Matematik Kitapları Üzerine

Ali Nesin

Geçen yaz [1992] Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıkardığı matematik kitaplarını aldım. İlkokul 1'den lise 3'e dek tam onbir cilt...

Okul kitabı yazmak, hele ilkokul kitabı yazmak, öyle küçümsenecek bir iş değildir. Bilimsel araştırmadan çok daha fazla sorumluluk isteyen bir uğraştır. Matematiğin yanısıra didaktik ve eğitim (pedagoji) de bilmek gerekir.

Konuların nasıl işlenip, hangi sırayla sunulacağı, örneklerin, soruların, sözcüklerin seçimi, resimle yazı arasındaki oran, geçmişte bizim ve başka ülkelerin deneyimleri gibi önemli noktaların üstünde uzun uzun durulması, hatta herbirinin birer araştırma konusu olması gerekir.

Örneğin ilkokul birinci sınıf öğrencilerine aritmetiği mi, geometriyi mi, yoksa küme kavramını mı öğretmeli ilk? Belki de "altında, üstünde, yanında, kenarında" gibi yedi yaşındaki bir çocuğa daha "doğal" gelebilecek kavramlara öncelik tanınmalı. Yoksa ne öğretildiğinden çok, soru sorma alışkanlığını aşılacak mı önemlidir? Bu işe yıllarını verenlerin bile bu birincil soruların yanıtlarında anlaşıklarını sanmıyorum.

Kısacası, bu iş öylesine karmaşık, öylesine zordur ki, kusursuz diyebileceğimiz bir okul kitabı yazmak nerdeyse olanaksızdır. Zorluğun bilincindeyim, ve amacım kesinlikle satın aldığım kitapları eleştirmek değil. Haddime mi? Uzmanlar bile bu konuda anlayamazken... Benimkisi salt merak...

Matematik eğitiminin nasıl yapılması konusunda tam bir uzlaşma sağlamak güç olabilir. Gene de matematik eğitiminde uzman olsun olmasın herkesin uzlaştığı biriki nokta vardır sanırım. Örneğin, matematik eğitiminin amacını saptamak pek zor olmasa gerek.

Nedir matematik eğitiminin amacı, ya da amaçları? Matematiğin güzelliğini, yalınlığını ve gücünü göstermek, düşünmesini, yani bağımsız ve doğru düşünmesini öğretmek, bir alışkanlık haline getirmek. Unuttuklarımız, okurun eklemek istedikleri olabilir. Pek önemli değil. Üç aşağı beş yukarı hepimizin matematik eğitiminin amacında birleşeceğimize eminim.

Matematik kitaplarından rastgele birini açtım. Gözlerime inanamadım: İlk sayfada çatık kaşlı bir mehmetçik, göklerde dalgalanan bir bayrak ve İstiklal Marşı var. Atatürk'ün bir portresi ikinci, Gençliğe Söylevi üçüncü sayfada... Söylev günümüzün Türkçesine çevrilmemiş... Muhafaza'lı, müdafaa'lı, şerait'li ve de cebir'li! Neden çocuklarımızın anlayacağı dile çevirmemişler? Yoksa matematik kitabına Atatürk'ün Gençliğe Söylevi'ni koyanların amacı çocuklara Atatürk'ü anlatmak ve sevdirmek değil mi? Belli ki değil... Bir başka matematik kitabına Türkiye haritası koymuşlar. Bir an kuşkuya düşüp yanlışlıkla coğrafya kitabı aldığımı sandım. Hayır, yanılmamışım, kitabın kapağında **İlkokullar İçin MATEMATİK I** yazıyor. Her kitabın sonunda bir de Öğretmen Marşı var. Öğrenciler için yazılmış bir kitapta... Buyrun öğretmen marşına! Bu kadarla da yetinmemişler. İlkokul dörtlerin matematik kitabının aşağı yukarı tam ortasına bir okuma parçası koymuşlar: *Atatürkçü Düşüncede Özellik Taşıyan Önemli Yaklaşımlar*. Otuz sayfa ötede *Tehdit* başlıklı bir başka okuma parçası var. *Türkiye'nin jeopolitik önemi* diyor ve tahmin ettiğiniz gibi düşmanlarımızdan, yani Romanya, Bulgaristan ve Rusya'dan, söz ediyor. Kitap 1991'de yazılmış¹.

Matematiğin yukarıda sıraladığımız amaçlarıyla yakından uzaktan hiçbir ilgisi olmayan bu resim ve yazıları matematik kitabına koyanların amacı ne olabilir? Acaba çocuklara Atatürk'ü ve yurdumuzu sevdirmek mi istiyorlar?

¹ O yıllarda bu ülkeler sosyalistti.

Aklı başında kime sorulursa sorulsun, bir matematik kitabına Atatürk resminin konulmasını beyin yıkama olarak nitelendirir. Oysa Atatürk'ü sevdirmek ve anlatmak için, Atatürk'ün değerini kavratmak için, beyin yıkamaya gerek yoktur. Atatürk'ün Türkiye için yaptıklarını anlatmak yeterlidir.

Hitler'i, Mussolini'yi, Pinochet'yi, Stalin'i sevdirmek için beyin yıkamaya gerek duyulabilir, ama Atatürk buna gereksinmez. Tam tersine, beyin yıkama, Atatürk'ü gençliğin gözünde yozlaştırır. Kaldı ki, matematik düşünmeyi öğretir. Sloganların, milliyetçiliğin, İstiklal Marşı'nın, bayrağın, askerinin yeri değildir bir matematik kitabı. Hele beyin yıkamanın hiç ama hiç yeri yoktur matematik kitaplarında. Bu kitaplarla matematik okuyan çocuk ne matematiği, ne de Atatürk'ü sevebilir. Amaç bu mu?

Matematik kitabında yeri olmayan bu resimleri, bu okuma parçalarını koymak kimin aklından çıkmıştır? Kimini tanıdığım yazarların, yani matematikçi arkadaşlarımın, böyle bir saçmalıkta parmakları olduğunu sanmıyorum. Hiçbir matematikçi böyle bir yöntemle başvuramaz. Bu saçmalık, eğitim, matematik ve Atatürkçülükle kıyısından köşesinden en küçük bir ilgisi olmayan kişilerin eseri olmalı.

Matematik kitabına resim ve okuma parçası konulmaz mı? Konulur. Örneğin düşündürücü eğlenceli oyunlar, bilmeceler konulabilir. Ünlü matematikçilerin resimleri, yaşamöyküleri, oturdukları evin, çalıştıkları masanın, yazdıkları kalemin fotoğrafları konulabilir. Ünlü yapıtlardan alıntılar da yapılabilir. Çok da iyi olur. Böylece öğrenci hem rahat bir soluk alır, hem de kuramlarını okuduğu matematikçilerle içli dışlı olur, onlara yabancılık duymaz, bilimde yenilik yapanların kendisi gibi insan olduklarını görür. Eğer öğrencinin ülkesinden gurur duyması isteniyorsa hocamız Cahit Arf'tan sözedilsin. İlla Atatürk'ten söz etmek gerekiyorsa, eski Türkçe Söylev'i değil, Atatürk'ün yaşamının son yıllarında öztürkçe bir geometri kitabı yazdığını, "üçgen, dikey, açı" gibi onlarca sözcüğü dilimize kazandırdığını anlatan bir okuma parçası konulsun.

Milli Eğitim Bakanımız iki aydır Sayın Nahit Mentеше'dir². Yılların deneyimi olan bir bakan. Bu saçmalıkların matematik kitaplarından kaldırılması gerektiğini düşündüğünden kuşku yok. Umarım önümüzdeki yıllarda çocuklarımız ve gençlerimiz, aptallığın tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmediği matematik kitaplarından eğitim görürler.

² Şimdi Milli Eğitim Bakanımız Sayın Nevzat Ayaz'dır.

Sonradan (1999) eklenmiş not: O zamandan bu zamana, sosyal demokrattan ortanın sağına, ortanın sağından İslamcısına dek siyaset yelpazesinin hemen hemen her derecesinden bakan geldi geçti. Ders kitaplarında hâlâ daha bir değişiklik yok.